

Asia: VN/20464/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta jätelain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Jätehuoltorekisteriä koskevat muutokset (22 §, 94-99 §, 122 §)

Kuntaliitto lausuu esityksestä seuraavaa:

95 § Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytykset

Kuntaliitto näkemyksen mukaan on hyvä, että jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä tarkennetaan ja laajennetaan. Erityisesti julkisia palveluhankintoja tekevien tilaajien kannalta on hyvä, että jätehuoltorekisteriin rekisteröidyt yritykset täyttävät kaikki toiminnan harjoittamisen kannalta keskeiset velvoitteet ja edellytykset ja että rekisteröintiin voi luottaa.

Lupa- ja rekisteririkkomukset voivat johtaa jätteenkuljetusten keskeyttämiseen, mikä yllättäen tapahtuvana voi vaikuttaa paljonkin jätehuollon toimivuuteen. Siksi on tärkeää, että jätehuoltorekisteröinti sekä liikennelupa-asiat olisivat kattavan, niin viranomaisen kuin toki myös julkisen tilaajankin, ennakoivalvonnan piirissä.

Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiin on ehdotettu lisättäväksi vaatimus liikenneluvan olemassaolosta. Kuntaliitto kannattaa lisäystä. Ehdotuksen mukaan ELY-keskus tarkistaisi liikenneluvan voimassaolon jätehuoltorekisteriin hakemusmenettelyn yhteydessä ja tämän jälkeen kolmen vuoden välein. Joissakin tapauksissa kolmen vuoden tarkistusmääräväliä voidaan pitää liian pitkänä. Tulisikin pohtia, olisiko mahdollista saada tieto liikenneluvan mahdollisen voimassaolon lakkaamisesta siirtymään automaattisesti myös jätehuoltorekisteriin.

Pykälässä ehdotetaan myös, että edellytys rekisteriin hyväksymiselle on, että toiminnanharjoittaja ei ole ei ole kuluvan vuoden tai sitä edeltävien kolmen kalenterivuoden aikana elinkeinotoiminnassaan osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta jätelain säännöksistä ja toimintaa harjoitetaan aiheuttamatta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Kuntaliiton näkemyksen mukaan on tarpeetonta rajoittaa piittaamattomuutta vain jätelain säännöksiin. Ainakin tilanteet, joissa toiminnanharjoittaja on tuomittu rikoksista (esim. ympäristörikokset tai hankintalain 80 §:n rikokset) tulisi ottaa harkinnassa huomioon ennen jätehuoltorekisteriin merkitsemistä. Rekisteriin hyväksymisen tulisi estää ilmeinen piittaamattomuus lakien, asetusten tai määräysten säännöksistä.

95 a § Vastavuoroinen tunnustaminen

Jätelakiin ehdotetaan uutta pykälää vastavuoroisesta tunnustamisesta sellaisilla ammattimaisille jätteen kuljettajille, joilla ei ole toimipaikkaa Suomessa ja joka on rekisteröity toiseen EU-maahan. Jätehuoltorekisteröinnin Suomessa voisi saada, mikäli rekisteröinti on hyväksytty jossakin toisessa EU-maassa. Kuntaliitto huomauttaa, että jätteenkuljetusta harjoittavilta ulkomaisilta toiminnanharjoittajilta vaadittavien edellytysten tulisi olla samat kuin kotimaisilla toimijoilla. Esimerkiksi liikennelupa tulee olla olemassa ja sen olemassaolo tulisi tarkistaa.

98 § Ote jätehuoltorekisteristä

96 §:n mukaan jätehuoltorekisteriin hyväksyntä tai merkintä voidaan tehdä joko toistaiseksi tai määräajaksi. Kuntaliitto huomauttaa, että 98 §:n sanamuotojen perusteella jää epäselväksi, tarkistetaanko tiedot vain yhden kerran kolmen vuoden kuluttua rekisteriin hyväksynnästä tai merkinnästä vai säännöllisesti kolmivuosittain. Kuntaliiton näkemyksen mukaan säännöllinen, määrävuosittainen tarkistaminen on tarpeellista ja näin on perustelujen mukaan ollut tarkoitus säätää. Epäselvä sääntely on jatkumoa jo voimassa olevan lain pykälästä. Määräaika alkaa kulua vain, mikäli ELY-keskus tekee uuden hyväksynnän tarkistuksen yhteydessä, vaikka tiedot eivät olisikaan muuttuneet.

99 § Jätehuoltorekisteriin hyväksymisen peruuttaminen ja raukeaminen

Kuntaliitto pitää pykälään ehdotettuja lisäyksiä ja peruuttamiskynnyksen laskemista 1 momentin 4 kohdassa perusteltuna. Esimerkiksi jatkuva piittaamattomuus ilmoittaa tietoja jätehuoltoviranomaisen jätteenkuljetusrekisteriin on liian harvoin johtanut toimenpiteisiin, joilla toiminta saataisiin korjattua. Tästä piittaamattomuudesta ei aiheudu välttämättä merkittävää vaaraa tai haittaa ympäristölle tai terveydelle, mutta se haittaa merkittävästi jätteenkuljetuksen toimivuuden seuranta.

Jätehuoltorekisteriä ja tuottajarekisteriä koskevat tietopalvelut (142 a ja 142 b §)

142 a § Jätehuoltorekisteriä koskeva tietopalvelu

Kuntaliitto kannattaa jätehuoltorekisteriä koskevan tietopalvelun perustamista. Uusi tietopalvelu palvelisi hyvin kunnallisten jätehuoltotoimijoiden ja myös asukkaiden tarpeita, koska ne voisivat jatkossa tarkistaa suoraan tietopalvelusta toiminnanharjoittajan sisällyttämisen jätehuoltorekisteriin. Toki käytettävyyden kannalta olennaista on, että palvelussa olevat tiedot ovat ajantasaisia ja oikeellisia.

142 b § Tuottajarekisteriä koskeva tietopalvelu

Kuntaliitto kannattaa tuottajarekisteriä koskevan tietopalvelun perustamista.

Siirtoasiakirjoja ja muita rekistereitä koskeva sääntely (121 b §, 142 §, 143 b §)

121 b § Siirtoasiakirjan tietojen toimittaminen rekisteriin

Kuntaliitto kannattaa pykälässä säädettyä, jonka mukaan siirtoasiakirjan tietojen toimittaminen rekisteriin kuuluu siirtoasiakirjan laatimisesta vastuulliselle taholle. On hyvä, että myös tässä vaiheessa myös paperisen siirtoasiakirjan tietojen toimittaminen mahdollistettu. Kuntaliitto huomauttaa kuitenkin, että rekisterinpitäjän näkökulmasta on melko raskasta, että tiedot on mahdollista toimittaa esimerkiksi paperisena ilman tietojen toimittamisen muotovaatimuksia. Epäselväksi jää, kuka arvioi ja miten arvioidaan se, ettei tietojen toimittamiselle sähköisessä asiointipalvelussa ole edellytyksiä. Mikäli halutaan edistää sähköisten siirtoasiakirjojen käyttöönottoa, tulisi pohtia teknisistä rajapinnoista poikkeavien tietojen (esim. paperiset) toimittamiselle mahdollisuuksien mukaan siirtymäaika.

142 § Jätehuollon rekisterit ja tuottajarekisteri

Kuntaliitto kiinnittää huomiota pykäläehdotuksen 3 momenttiin, jossa todetaan, että kunnan ympäristönsuojeluviranomainen vastaa jätehuoltorekisteriin tallentamiensa tietojen oikeellisuudesta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ei ole ko. rekisterin rekisterinpitäjä. Se vain syöttää tietoja toisen rekisteriin ja voinee siten vastata vain siitä, että syöttää rekisteriin oikeat tiedot, mutta ei tietojen oikeellisuudesta sen jälkeen. ELY-keskukset sen sijaan ovat jätehuoltorekisterin yhteisrekisterinpitäjiä. Ehdotusta on mahdollisesti tarpeen tarkastella

tietosuojasäännösten näkökulmasta vielä uudelleen, jotta rekisterin ylläpitäjän ja tietojen käsittelijän välinen suhde ja vastuut ovat selkeät.

143 b § Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustasta

Kuntaliitto pitää pykälään kirjattuja tiedonsaantioikeuksia asianmukaisina.

Muuta

100 § Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa jätelain 100 §:ään ehdotettuihin muutoksiin.

143 § Rekisteri jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä

Ehdotuksen mukaan kunnan jätehuoltoviranomaisen on pyydettyessä annettava 43 §:ssä tarkoitetulle kunnan omistamalle yhtiölle, jolle kunta on siirtänyt jätehuollon palvelutehtävän, 1 momentissa tarkoitetusta rekisteristä muut kuin salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestämiseksi. Kunnan jätehuoltoviranomaisen on annettava pakkausten tuottajayhteisölle pakkausjätteiden kuljetusta koskevat muut kuin salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä 49 c §:n 2 momentissa tarkoitetun erilliskeräyksen järjestämiseksi, jos 49 c §:ssä tarkoitettu sovittelu päättyy tuloksettomana. Tiedot on annettava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua sovittelun päättymisestä ja viimeistään kaksi kuukautta ennen tuottajien erilliskeräysvelvollisuuden alkamista.

Kuntaliitto toteaa ehdotetun säännöksen olevan tarpeellinen kuntien jätelaitosten kannalta. Myös tietojen luovuttamisvelvollisuus tuottajille on siinä tapauksessa tarpeen, mikäli tuottajien ja kuntien yhteistyö tulevaisuudessa jostakin syystä pakkausjätteiden kiinteistöittäisessä keräyksessä päättyisi.

Kuntaliitto ehdottaa kunnallisia jätelaitoksia koskevan tietojen luovutuskohtaan sanamuodon muokkaamista hieman yleisemmälle tasolle, jotta tästä nimenomaisesta pykälästä ei tulisi myöskään järkevää jätehuoltotoimintaa rajoittava. Useimmat kunnan jätelaitoksen tehtävät ovat sidoksissa kiinteistöittäiseen kuljetukseen, mutta eivät ihan kaikki, esimerkiksi jätehuollon perusmaksujen laskutus. Siksi Kuntaliitto ehdottaa pykälän kohtaan muokattavaksi seuraavaksi: "Kunnan jätehuoltoviranomaisen on pyydettyessä annettava 43 §:ssä tarkoitetulle kunnan omistamalle

yhtiölle, jolle kunta on siirtänyt jätehuollon palvelutehtävän, 1 momentissa tarkoitettusta rekisteristä muut kuin salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä kunnan vastuulla olevan jätehuollon järjestämiseksi.” Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus korvattaisiin siis sanamuodolla kunnan vastuulla oleva jätehuolto.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan säännöksen perusteluja on lisäksi tarpeen täsmentää. Kuntaliitto huomauttaa, että jätteenkuljetusrekisterin tietojen luovuttaminen jätelaitokselle on jo nykyisin mahdollista, niin julkisuus-, jäte- kuin tietosuojasäännösten perusteella. Kyseinen säännös onkin laadittu selkeyttämään nykyistä oikeustilaa. Siksi perusteluiden ensimmäinen lause ”Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin uusista tiedonsaantioikeuksista kunnan jätehuoltoviranomainen ylläpitämään jätteen kuljetuksia koskevaan rekisteriin” voi antaa virheellisen kuvan siitä, että kuntatoimijoiden välinen tiedonsaanti olisi mahdollista vasta sen jälkeen, kun ko. säännös on tullut voimaan. Kuitenkin kunnan jätelaitos tarvitsee jätteenkuljetusrekisterin tietoja mahdollisimman nopeasti lakisääteisen bio- ja pakkausjätteen kiinteistöittäisen kuljetuksen järjestämiseksi. Siitä syystä olisi tärkeää, että säännöksen perusteluissa todettaisiin, että kyseinen säännös kunnan osalta on laadittu lähinnä selkeyttämään nykyistä oikeustilaa. Sen sijaan pakkausten tuottajien tiedonsaantioikeus on uusi oikeus, jonka toteutuminen on ehdollinen ja riippuva kuntien ja pakkaustuottajien yhteistoiminnan jatkumisesta.

Valtioneuvoston asetus jätteistä, 27 §:n muutos

Asetuksen 27 §:ään ehdotetaan lisättäväksi 2 ja 3 momentit. 3 momentissa todetaan, että jätehuoltorekisteriin toimitettavan hakemuksen on oltava joko suomen-, ruotsin- tai englanninkielinen. Kuntaliitto huomauttaa, että Suomen kaksi virallista virkakieltä ovat vain suomi ja ruotsi, mutta ymmärtää tarpeen myös englanninkieliselle hakemukselle joissakin tapauksissa, kuten kuljettajan vastavuoroisen tunnustamisen menettelyissä. Säädettäessä on kuitenkin otettava huomioon, että jätehuoltorekisterihakemuksia tehdään eri tarkoituksia varten (mm. JL 100 §) ja eri viranomaiset tekevät hakemuksesta päätöksiä ja rekisteriin tietojen kirjaamisia. Siksi Kuntaliitto ehdottaa jäteasetuksen 27 §:n 3 momentin muutettavaksi seuraavaksi: ”Hakemuksen on oltava suomen- tai ruotsinkielinen. Muualle kuin Suomeen sijoittautuneiden kuljettajien ja välittäjien ollessa kyseessä hakemus voi olla englanninkielinen.”

SUOMEN KUNTALIITTO

Miira Riipinen

Tuulia Innala

Johtaja

erityisasiantuntija

Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö

Innala Tuulia
Suomen Kuntaliitto ry - Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö